

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

Metodické listy na učenie vonku
pre materské školy

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

**Metodické listy na učenie vonku
pre materské školy**

Autorky:

Andrea Balážová, Zdenka Huťková, Soňa Chlebníčanová,
Alena Kizeková, Zuzana Kováčová, Katarína Kuťková,
Mária Parobeková, Kvetoslava Rábelyová, Denisa Rovná,
Iveta Snopková, Gabika Štrbová

Editorka: Kvetoslava Rábelyová

Vydavateľ:

Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica

Vydanie: prvé

Počet strán: 60

Rok vydania: 2021

Grafická úprava: René Říha

Fotografie: Mirka Sliacka Photography, Alžbeta Rábely,
archív MŠ Na Starej tehelni v Banskej Bystrici

Jazyková korektúra: Kvetoslava Rábelyová

Vznik príručky finančne podporila
Nadácia Slovenskej sporiteľne

© CEEV Živica

ISBN 978-80-973870-6-8

„Pristupuj k deťom s láskou a citom. To predovšetkým. Aj v zložitých situáciách.

Každý deň začni tým, že dnes bude fajn, aj keď deň predtým nevyšlo všetko podľa tvojich predstáv.

Pri nezdare hľadaj vylepšenia najprv v sebe.

Vyskúšaj všetky možnosti, než niečo uzavrieš alebo vzdáš.

Deti sú odrazom sveta, prostredia, životného štýlu a rodiny, v ktorej žijú. Nenálepkuj.

Vytvor pre ne miesto, kde majú všetky rovnakú šancu, kde nachádzajú pochopenie a častokrát aj to, čo im inde chýba.

Ukáž im, ako sa všetko dá správnejšie, zaujímavejšie, ako sa stať lepším a prekonávať sám seba.

Teš sa spolu s nimi z maličkostí, z každého drobného úspechu.

Buď spravodlivá a dôsledná.

Vytvor každodenné rituály, uľahčí ti to po čase tvoju prácu.

Nezabúdaj, že si súčasťou dôležitého obdobia dieťaťa, jeho prirodzenou sprievodkyňou.

Neustále sa rozvíjaj, veď rastieš spolu s deťmi.

Prinášaj nové námety, podnety, aktivity – niečo sa ujme, niečo nie... Ak chceš zapáliť, musíš horieť.

Ty si tu pre ne a nie naopak.“

Katka Bugáňová, ZŠ Pohraničná, Komárno

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

OBSAH

Pár slov na úvod	5
Hráme sa na včielky 	11
Mravce v meste 	15
Mravčie domčeky 	18
Skladačky zo záhrady 	21
Život v potoku 	24
Lúka mojich snov 	27
Naše stromy 	30
Záhradné preteky 	33
Hráme sa s tieňom 	35
Zmysly v prírode 	38
Gaštanožrút a orechožrút 	41
Ako ďaleko zaletím? 	44
Gaštanky, kamienky, šišky 	47
Pláva loď 	49
Vtáci deň	51
● Čo je to vták? 	52
● Kde hniezdia vtáky? 	54
● Postavme si hniezdo 	55
● Vajíčkový detektív 	57
● Zatancuj si pod stromom 	58

Aktivity sa dajú realizovať v rôznych ročných obdobiach. Pre rýchlejšiu orientáciu sme zvolili symboly:

jar

leto

jeseň

zima

PÁR SLOV NA ÚVOD

V posledných rokoch sa stále viac hovorí o učení vonku; tento trend podporujú aj aktuálne protipandemické opatrenia. Vďaka tomu narastá záujem základných a stredných škôl o výučbové programy a metodiky, ktoré popisujú, ako učiť vonku rôzne predmety. V materských školách je pobyt vonku súčasťou denných činností, a tak sú v nich vytvorené na výchovno-vzdelávaciu činnosť vonku legislatívne podmienky. Pobyt vonku však častokrát znamená, že deti ponechávame ich spontánnym hrám. To je bez akýchkoľvek pochybností dôležité a má pre deti nenahraditeľný význam. Skúsme si však čas strávený vonku predĺžiť a obohatiť ho aj o vzdelávacie aktivity. Využime príležitosti a podnety, ktoré sa nám vonku naskytujú a doprajme deťom nové zážitky. Učme ich vonku o prírode a postupne prenášajme von aj iné, „neprírodné“ témy.

Táto príručka vznikla s cieľom ponúknuť inšpirácie všetkým učiteľkám a učiteľom materských škôl. Zozbierali sme v nej 15 vzdelávacích aktivít, ktoré možno s deťmi robiť vonku. Za ich tvorbu a odskúšanie ďakujeme týmto školám:

- Materská škola Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
- Materská škola Komenského 13, Liptovský Mikuláš
- Materská škola Prof. Sáru 3, Banská Bystrica
- Súkromná základná škola Zaježová

Za finančnú podporu ďakujeme Nadácii Slovenskej sporiteľne.

AKO ZAČAŤ?

Ak sme sa s kolegyňami dohodli, že budeme viac vzdelávacích aktivít realizovať vonku, na každodenné a dlhšie pobyty v exteriéri musíme pripraviť najmä rodičov detí. Osvedčené je predstaviť naše „outdoorové“ zameranie na webovej stránke MŠ a potom aj pri priamom kontakte s rodičmi, ku ktorému dochádza na zápisoch detí a na prvom rodičovskom stretnutí. Rodičom povedzme o výhodách pobytu vonku a ubezpečme ich, že deťom nehrozia žiadne riziká. Prehľadné zhrnutie benefitov, ako aj ďalšie materiály nájdeme na stránke www.jdeteven.cz.

Rodičia by mali deťom pripraviť do skrinky veci do každého počasia a nachystať pre ne náhradné oblečenie. Nevyhnutnou výbavou sú gumáky, nepremokavé oblečenie (nohavice i bunda), v zime je dobrá kombinéza a kvalitná obuv, v lete šiltovka a slnečné okuliare.

Ako sa pripravíme my v škôlke?

V tejto príručke sa nachádzajú vzdelávacie aktivity, ktoré môžeme robiť s deťmi vonku – či už na školskom dvore, alebo v okolí materskej školy. Predpokladáme, že ponúkané aktivity budú súčasťou vašich mesačných alebo týždenných tém, preto pred každou činnosťou odporúčame uviesť deti najprv do témy. Na aktivity sa naladíme napríklad prezeraním knížiek, hrami a priamym pozorovaním prírody. Vhodné je tiež využiť intenzívnejší prienik do témy vo forme výučbového programu (napr. úvodná aktivita Hráme sa na včielky môže byť súčasťou výučbového programu o hmyze alebo o opeľovačoch).

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

Pobyt vonku si nevyžaduje žiadne špeciálne pomôcky, ale keď podľahneme čaru učenia vonku, pravdepodobne tam budeme chcieť prenášať stále viac vzdelávacích aktivít a začneme hľadať... Pomôcky si môžeme zakúpiť alebo vyrobiť. Čo sa nám zíde?

- Vreckové atlasy drevín, rastlín, vtákov, hmyzu...,
- lupy (v lete za slnečného počasia pozor na podpälenie suchých prírodnín),
- nádobky s lupou (určené na šetrné pozorovanie drobných živočíchov),
- identifikačné kľúče (<https://daphne.sk/> alebo vlastná výroba).

Aktivity môžu pokračovať tým, že naše objavy zakreslíme alebo nalepíme do jednoduchých zošitkov, ktoré si vyrobíme spolu s deťmi.

AKO SI
VYROBIŤ

JEDNODUCHÝ ZOŠIT

BUDEME POTREBOVAŤ:

- papiere
- dierkovačku
- špagát alebo stužku
- farbičky alebo iné písacie potreby
- nožnice

Pripravené papiere si preložíme na polovicu.

V strede urobíme zhora i zdola dierky.

Cez dierky prevlečieme špagát alebo stužku.

Obal zošita si môžu deti rôzne ozdobiť.

A JE TO!
DO ZOŠITA SI
DETI MÔŽU
KRESLIŤ, ČO
VIDELI A
SPOZNALI.

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

Tipy zo škôl

Medzi obľúbené pomôcky v Materskej škole Profesora Sáru v Banskej Bystrici patria drevené rámiky. Vďaka nim si deti vedia ohraničiť priestor, ktorý pozorujú, zaostriť na zaujímavé javy, môžu ich využívať na triedenie prírodnín ap.

V zaježovskej škole majú deti na učenie vonku pripravené batôžky, v ktorých sa nachádza všetko potrebné: pitie, desiata, podložky na sedenie na zemi, podložky na písanie, peračník s pastelkami, ceruzkami a lepidlom, „šmíráky“ a podľa potreby aj ďalšie pomôcky (laná, lupy, určovacie kľúče, knihy, nožnice...). To všetko je súčasťou piatich väčších a piatich menších batôžkov. Deti pracujú v skupinách, pričom každá skupina dostáva jeden väčší a jeden menší batôžtek s pomôckami a s občerstvením.

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

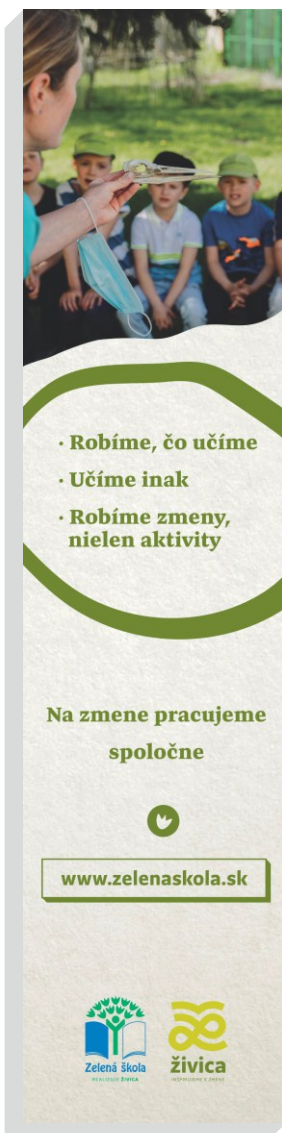
Čo ak nemáme na výučbu vonku dobré podmienky?

Aktivity do tejto príručky nám pripravili učiteľky, ktoré majú k dispozícii veľkú školskú záhradu a rady využívajú jej potenciál. Samozrejme, nie každá materská škola má takéto podmienky. Niektoré školy si záhradu ešte len budujú a nejaký čas môže trvať, kým tam vyrastú zasadené kríky či stromy, iné školy majú k dispozícii len malý pozemok, na ktorom nie je možné robiť všetky popísané činnosti. Nedajme sa tým odradiť a nájdime si vhodné miesto vo svojom okolí. Môže to byť park plný stromov a kvetov, lúka pod lesom alebo detské ihrisko na neďalekom sídlisku. Alebo si spravme dlhší výlet a raz za čas sa vydajme na vzdialenejšie miesta. Materskej škole Na starej tehelni v Banskej Bystrici sa osvedčili „lesné piatky“, vďaka ktorým sa každý týždeň dostali s deťmi (a niekedy aj s rodičmi) do lesa. Materská škola Komenského v Liptovskom Mikuláši sa zas dohodla s dopravným podnikom, že ich šofér MHD vyvezie až za mesto, aby deti mohli stráviť deň v prírode.

Neobmedzujme sa ani tým, že nemáme altánok. Skúsme improvizovať a vytvoriť si na dvore miesto, kde deti budú môcť kresliť alebo pozorovať prírodniny. Niekedy stačí obyčajný stôl s lavicou chránený slnečníkom alebo trojčipou tieniacou plachtou.

HURÁ VON, ŠKÔLKARI!

Metodická poznámka

V príručke sme spracovali 14 vzdelávacích aktivít a 1 výučbový program. Prelínajú sa viacerými vzdelávacími oblasťami a je nimi možné plniť rôzne výkonové štandardy – tie sme pri aktivitách nevymenúvali, keďže predpokladáme, že každá učiteľka položí dôraz na iný výkonový štandard, príp. s aktivitou prepojí realizáciu viacerých. V aktivitách č. 1 – 9 a 15 dominuje vzdelávacia oblasť *Človek a príroda* (učíme sa o prírode vonku), v ďalších (č. 10 – 14) je to prevažne *Matematika a práca s informáciami* (učíme sa vonku).

V hlavičke aktivít zámerne neuvádzame vek detí, pre ktorý sú určené, nakoľko toto vnímame ako veľmi individuálny faktor a nemal by byť limitujúcim. Rovnako neuvádzame, koľko aktivita trvá. Keďže v materskej škole nie sme viazaní na zvonenie, môžeme vonku tráviť neobmedzene dlhý čas a aktivity vieme ľubovoľne rozširovať o ďalšie činnosti podľa záujmu detí alebo podľa toho, ako sa nám práca vyvíja.

Ďalšie inšpirácie na učenie vonku nájdete na www.huravon.sk, vo facebookovej skupine Hurá von a na českej stránke www.ucimesevenku.cz.

V prípade, že niektoré aktivity vyskúšate, napíšte nám, ako sa vám podarili, prípadne ich zverejnite vo fb skupine Hurá von.

Veľa radosti z učenia vonku!

Kvetoslava Rábelyová

HRÁME SA NA VČIELKY

- **CIEĽ:** Dieťa chápe nenahradiateľný význam včiel pre život človeka. Dieťa spozná spôsob, ako prebieha zbieranie peľu.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – leto
- **MIESTO:** školský dvor s rozkvitnutými púpavami
- **POMÔCKY:** vatové papierové tyčinky (alebo štetce), kartónové mištičky (kartónový obal z vajčiek rozstrihaný na samostatné mištičky), kartónový včelí plást (napr. kartónový obal z hrušiek pospájaný do tvaru včelieho plástu), obrázok na vyfarbenie, med, drevené paličky
- **PRÍPRAVA:** S deťmi vedíme rozhovor o dôležitosti včiel, o ich živote, pozorujeme včely ap. (aktivita môže byť súčasťou výučbového programu o včelách alebo o hmyze).

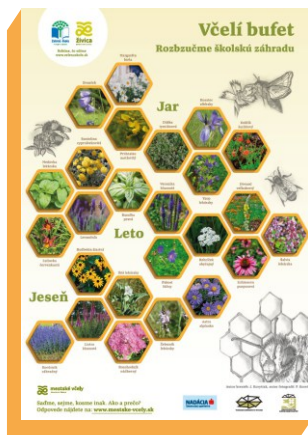
● POSTUP:

1. Deťom zarecituje básničku o včielke (napr. Včielka malá, ráno vstala...) a povieme im, že sa ideme zahrať na včielky, ktoré zbierajú peľ. Rozmiestnia sa v priestore, pričom každé dieťa má v ruke papierovú vatovú tyčinku a mištičku z obalu na vajčká – ako včela chĺpky a peľový košíček na zadných nožičkách.
2. Deti pomocou vatových tyčiniek „zbierajú“ peľ z kvetov púpavy v školskej záhrade a ukladajú ho do svojej kartónovej mištičky. Naplnené mištičky prinášajú do úľa, kde ich vyprázdňujú do kartónového včelieho plástu.
3. Deti si opäť berú svoje vyprázdnené mištičky a odlietajú späť na lúku. Túto činnosť zbierania peľu opakujú, aby pochopili usilovnosť a pracovitosť našich včiel, prípadne sa podľa záujmu striedajú.
4. Po vykonaní činnosti deti nazbierajú púpavové kvety a listy a vyfarbia nimi pripravený obrázok.
5. Na záver môžu deti za odmenu ochutnať med, ktorý dostanú na drevených paličkách ako lízanku.

HRÁME SA NA VČIELKY

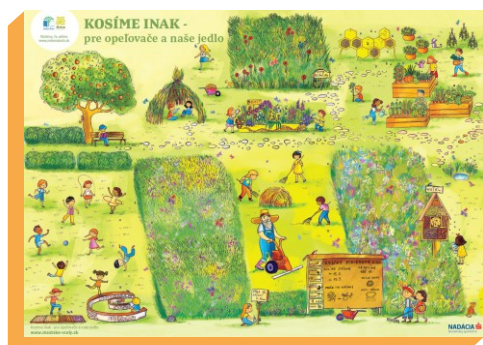

HRÁME SA NA VČIELKY

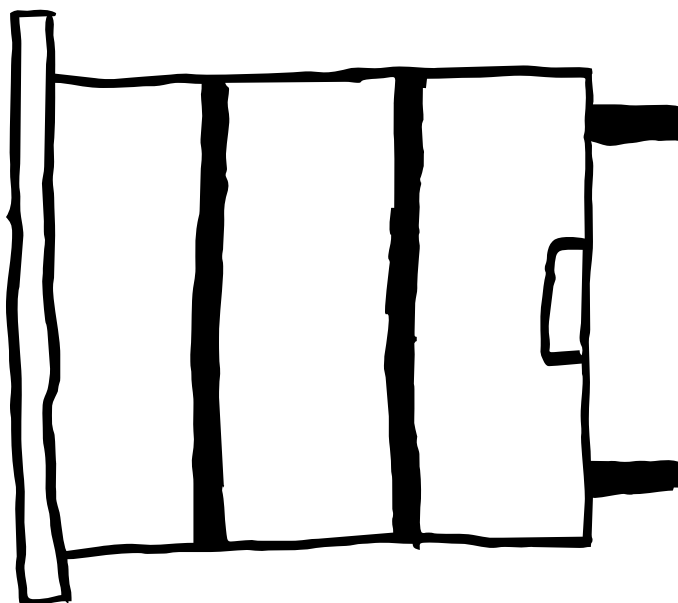

Obmeny a rozšírenia:

- Vysádzajme nektarodajné rastliny. Inšpiráciu nájdeme na plagáte **Včelí bufet**.
- Časť školskej záhrady nechajme striedavo nepokosenú, aby sme dopriali včelám a inému hmyzu úkryt i potravu. Deťom môžeme dať vyfarbiť maľovanku, ktorá je súčasťou plagátu **Kosíme inak**.
- Pozvime si na školský dvor včelára.
- Zorganizujme stretnutie s rodičmi, na ktorom si vyrobíme včelobaly - voskové obrúsky na potraviny.
- Viac tipov na aktivity nájdeme v príručke Rozbzučíme naše mesto: <https://mestske-vcely.sk/aktuality/ako-ucit-o-opelovacoch-pomoze-nova-publikacia/>

Autorka: Zdenka Huťková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

MRAVCE V MESTE

- **CIEĽ:** Dieťa vyhladá prírodný materiál v školskej záhrade, bezpečne ho prenese a dokáže sypaním postaviť stavbu – mravenisko. Dieťa zaznamená graficky výšku mraveniska a porovná dva objekty. Dieťa sa orientuje podľa čuchu.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – leto
- **MIESTO:** školský dvor (priestor pod stromom)
- **POMÔCKY:** lupy, vedierka, lopatky, prírodný materiál (ihličie, konáriky, pôda...), kriedy, rovný konár, 2 odlišné vône prírodných parfumov (alkohol s obsahom jemných éterických olejov)
- **PRÍPRAVA:** Na tému mravcov sa naladíme čítaním príbehov z knihy Ferdo Mravec (Ondřej Sekora).

● POSTUP:

1. Pátrači

Vyberme sa s deťmi na výpravu do blízkeho okolia, kde možno pozorovať život mravcov v búrčavine stromu, v diere, v mravenisku... Pozorujme ich lupami.

2. Materiál pre mravenisko

Vezmeme deti do školskej záhrady pod ihličnatý strom (borovicu, smrek) a rozprávajme sa s nimi o tom, z čoho si mravce stavajú svoj dom. Deti rozdelíme do dvoch skupín a povedzme im, že sa zahráme na mravce, ktoré si budujú mravenisko – každá skupina stavia jedno mravenisko. Dohodnime sa na mieste, kde mraveniská postavíme, napr. pod ihličnatým stromom.

3. Stavba mraveniska

Každé dieťa v skupine naberá lopatkou do vedierka prírodný materiál (ihličie, pôdu, kamienky, listy, trávku...), prenáša ho a postupným navyšovaním materiálu stavia spoločné mravenisko.

4. Ktoré mravenisko je vyššie?

Pomocou rovného konára odmerajme výšku oboch mravenísk. Vyznačme ju kriedou na kmeň stromu. Porovnajme, ktoré mravenisko je vyššie a ktoré je nižšie.

5. Ako sa mravce poznajú?

Spolu s deťmi uvažujme, ako môžu mravce vedieť, z ktorého sú mraveniska, keď všetky vyzerajú rovnako. (Orientujú sa podľa pachu.) Deti sa postavia do radu, vystrú obidve ruky dlaňami hore pred seba a zatvoria oči. Učiteľka každému dlaň potrie parfumom a druhou dlaňou ruku dieťaťa zatvorí – vôňa tak dlhšie vydrží a nevypchá. Deti si navzájom ovoniavajú dlane a snažia sa nájsť skupinku mravcov zo svojho mraveniska.

MRAVCE V MESTE

Obmeny a rozšírenia:

● **Prečo mravce nezablúdia? (pokus)**

Cez mravčiu cestičku priečne položíme pásik papiera, ktorý kamienkami pripevníme na zem. Tento kúsok papiera by mohli mravce ľahko prebehnúť, ale stáva sa im veľkou prekážkou. Akonáhle k nemu pribehnú, zastavia sa, dotýkajú sa tykadlami a po chvíli sa ich tam nakopí po oboch stranách veľké množstvo, akoby boli cez cestu spustené závory. Až potom, čo tadiaľ prebehne jeden mravec a zanechá po sebe pachovú stopu, prúd mravcov opäť plynule prechádza po cestičke.

● **Ozaj ako mravce**

Porozprávajme sa s deťmi, ako mravce prenášajú materiál. Používajú lopatky a vedierka ako my? Kto má chuť vyskúšať si prenášanie ihličia na mravenisko po jednom kúsku?

Autorka: Alena Kizeková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

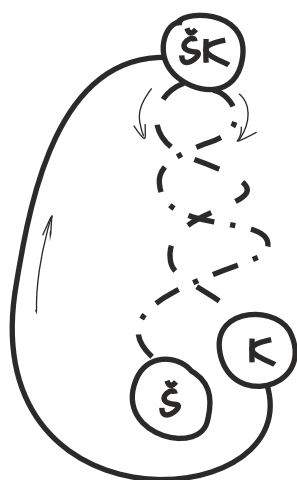

MRAVČIE DOMČEKY

- **CIEĽ:** Dieťa roztriedi objekty na dve skupiny na základe tvaru. Dieťa prenáša objekty po vyznačenej trase s dodržaním určeného pravidla.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – leto
- **MIESTO:** betónová/asfaltová plocha na školskom dvore alebo v parku
- **POMÔCKY:** mravenisko, lupy na pozorovanie, zmiešaná skupina šišíek a kamienkov, dve farby krepového papiera, kriedy
- **PRÍPRAVA:** S deťmi pozorujeme mravce okolo stromu. Môžeme nadviazať na predchádzajúcu aktivitu *Mravce v meste*.

POSTUP:

1. Na zem nakreslíme dve prepletené cesty, rôzne označené – jedna môže byť bodkočiarkovaná, druhá ako prerušovaná čiara. Cesty budú viesť od skupiny šišíek a kamenia k dvom kruhom ohraničeným krepovým papierom. Kruhy znázorňujú izbičky v mravenisku. Od kruhov-izbičiek nakreslíme plnú čiaru, ktorou sa deti budú vracat späť.
2. Deťom vysvetlíme, že mravce majú v mravenisku chodbičky a izbičky, kde si nosia svoje vajíčka. Zahráme sa, že do jednej izbičky budeme nosiť „vajíčka“ zo šišíek a do druhej tie z kamienkov.
3. Deti triedia kamienky a šišky do dvoch izbičiek s dodržaním pravidla: zo skupiny šišíek a kamienkov môžu zobrať len jedno „vajíčko“ a musia prejsť po správnej trase, aby sa dostali do príslušnej izbičky. Potom sa po plnej čiare vrátia späť, znova zoberú jednu prírodninu a dajú na určené miesto.
4. Deti chodia po trasách dovtedy, kým sa kopa neminie a kým všetky šišky a kamienky nie sú rozdelené podľa určenej vlastnosti (tvar) na dve skupiny.

MRAVČIE DOMČEKY

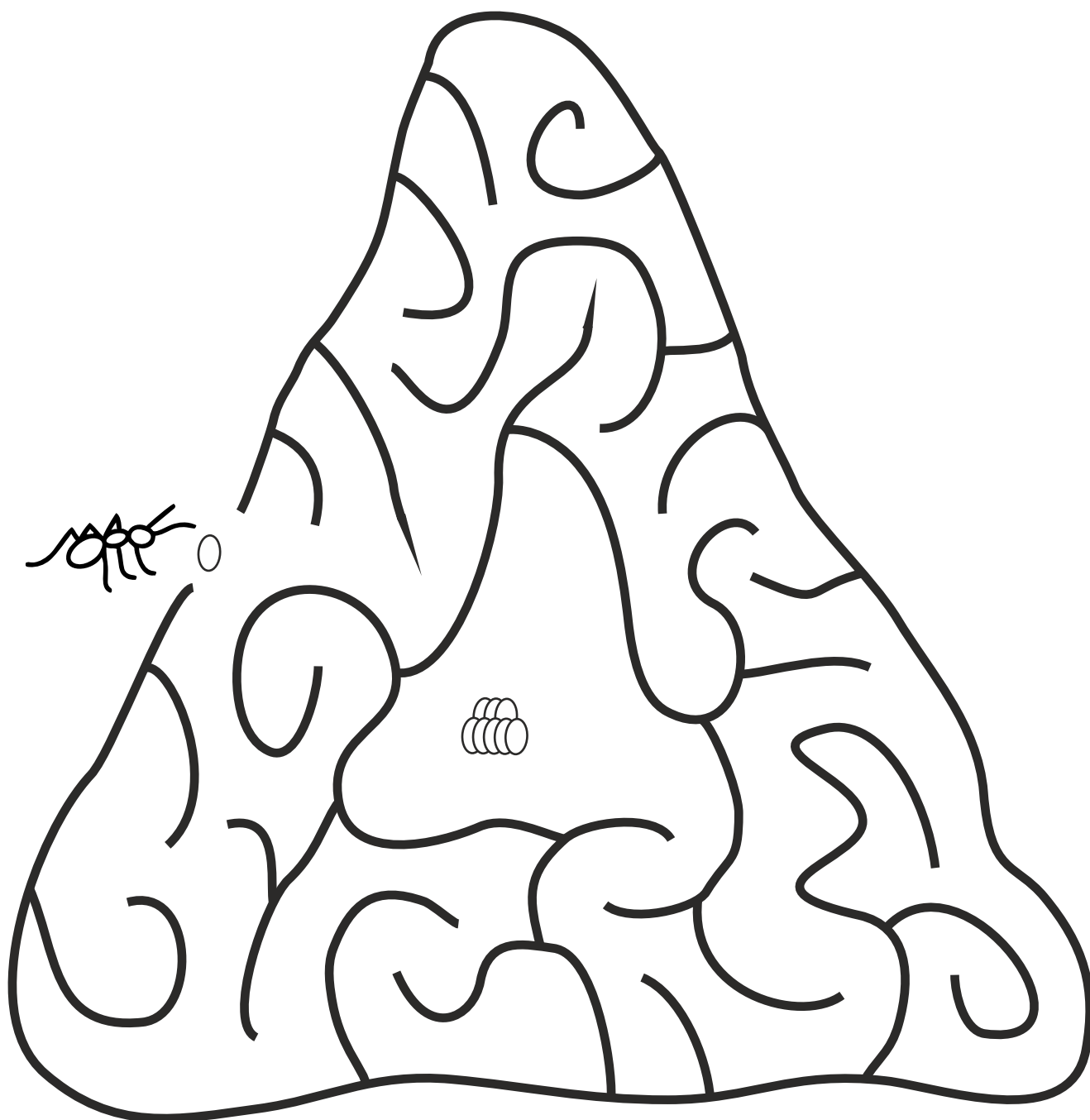

Obmeny a rozšírenia:

- Deti v pracovnom liste (v bludisku) nájdu správnu cestičku, ktorou mravec preniesie svoje vajíčko do izbičky.

Autorka: Gabika Štrbová, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica

Foto: Mirka Sliacka Photography

SKLADAČKY ZO ZÁHRADY

- **CIEĽ:** Dieťa za pomoci prírodného materiálu poskladá telá rôznych druhov hmyzu a pavúkov.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – jeseň
- **MIESTO:** altánok alebo iný priestor v školskej záhrade, kde deti môžu zostavovať obrázky z prírodnín
- **POMÔCKY:** prírodný materiál (kamienky, drevka, kôra zo stromu, listy, šišky, mach...), atlasy, fotografie, podložky z filcu, písmenká abecedy, kartičky s názvami drobných živočíchov (veľkými písmenami napísané „MRAVEC“, „PAVÚK“, „LIENKA“ ap.)
- **PRÍPRAVA:** Altánok (príp. iný priestor v školskej záhrade) vyzdobíme fotografiami alebo obrázkami rôzneho druhu hmyzu a pavúkov.

● POSTUP:

1. Spolu s deťmi sa prejdeme po záhrade a pohľadáme rôzne zaujímavé prírodniny – kamienky, konáriky, listy, kôru stromu ap. Pozbierame ich a prenesieme do altánku, kde s nimi budeme ďalej pracovať.
2. Prírodniny roztriedime podľa druhov do pripravených drevených nádob.
3. Skôr než sa pustíme do skladania, prezrieme si atlasy alebo vystavené fotografie. Deti zistia, koľko nôh má pavúk či mravec, odkiaľ vyrastajú, z čoho sa skladá ich telo ap.
4. Deťom rozdáme filcové podložky, na ktorých budú zhotovovať obrazce hmyzu a pavúkov. Pri práci s prírodninami podporujeme kreativitu detí.
5. Na záver každé dieťa svoje dielo pomenuje.
6. Ak niektoré z detí prejavuje záujem o poznávanie písmen, k obrazcu priradíme kartičku s príslušným názvom živočícha. Dieťa sa pokúsi vyhľadať rovnaké písmenká z abecedy a vyskladať si na podložke názov živočícha.
7. Spoločne si pripravíme galériu prírodných diel. Po čase vrátime „živočíchov“ (prírodniny) späť do záhrady.

SKLADAČKY ZO ZÁHRADY

SKLADAČKY ZO ZÁHRADY

*Autorka: Mária Parobeková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography*

ŽIVOT V POTOKU

- **CIEĽ:** Dieťa identifikuje bezstavovce žijúce vo vode.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** celoročne
- **MIESTO:** bezpečný, plytký potok
- **POMÔCKY:** batôžtek na von – podložky na písanie, papier, ceruzky, farbičky, pracovný list, nádoby s lupou, identifikačné kľúče na bezstavovce

- **POSTUP:**

1. S deťmi stojíme v kruhu a pýtame sa ich na asociácie so slovom „voda“ – čo im napadne, keď sa povie voda?
2. Deťom rozdáme pracovný list (priložený v závere aktivity). Rozprávame sa, kde všade sa nachádza voda. Odkiaľ prichádza? (Zo zdrojov na povrchu zeme i pod zemou.)
3. Preskúmame život v potoku na jeseň. Deti v gumákoch chodia v potoku a hľadajú drobné živočíchy (bezstavovce). Keď nejaké nájdú, pokúsia sa ich chytiť do nádoby s lupou. Vodné živočíchy vždy dávame do nádoby s vodou. (Pozor, aby sa nám nezamočila lupa.)
4. Na brehu potoka bezstavovce spoločne určíme podľa identifikačného kľúča. Deti sa ich pokúsia nakresliť na papier. (Živočíchy v nádobkách nenechávame na prudkom slnku.)
5. Bezstavovce na záver vypustíme späť do potoka. Deti upozorníme na to, že žiadnemu živočíchovi neubližujeme – každý má v prírode svoje miesto.

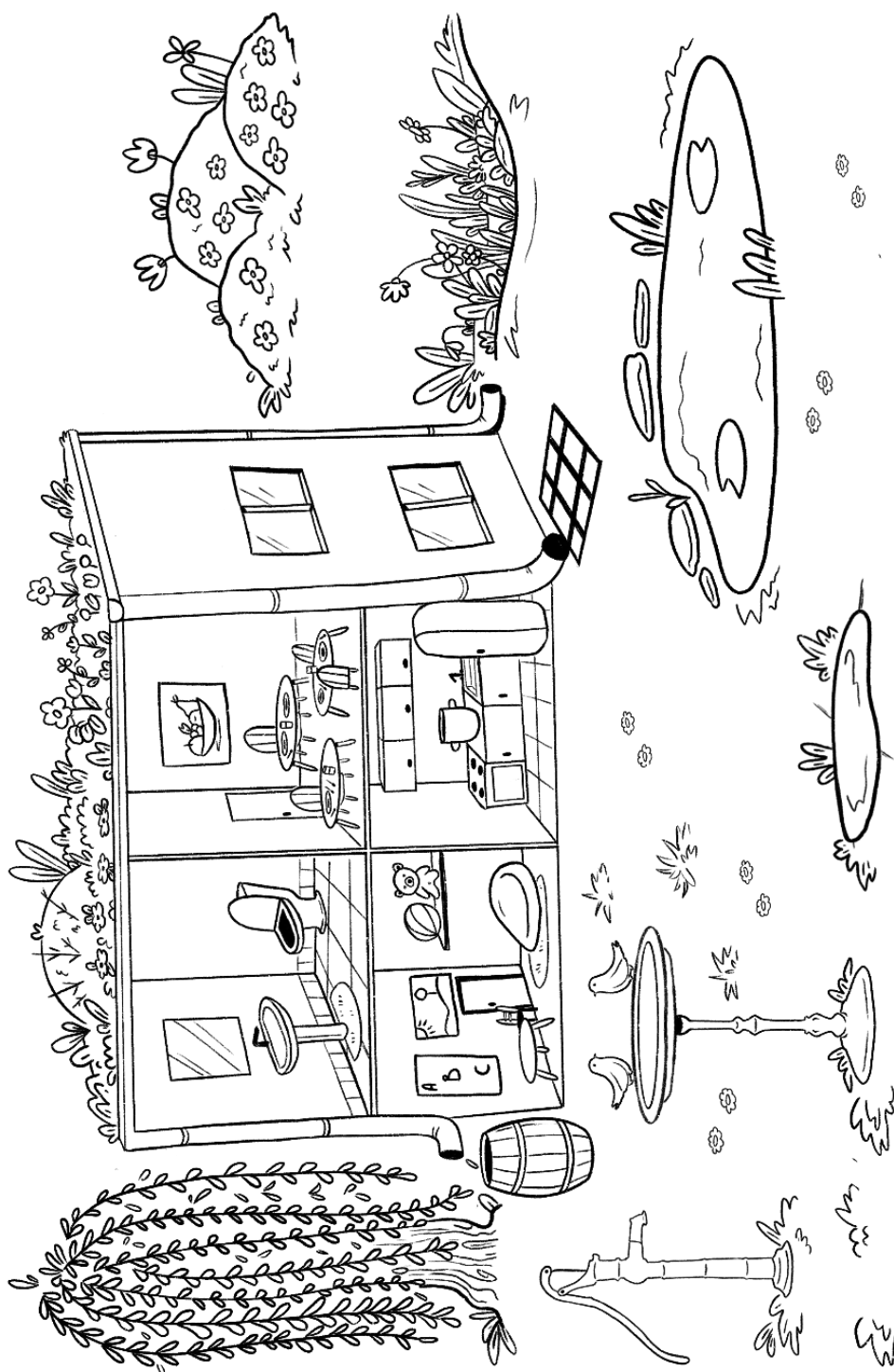
ŽIVOT V POTOKU

Obmeny a rozšírenia:

- V triede môžeme s deťmi hovoriť o potravinových reťazcoch a o tom, čo znamená zánik jedného druhu živočícha.
- Pozorovanie života v potoku môžeme vykonávať v každom ročnom období ako celoročný projekt. Z pozorovania môžeme spraviť plagát.

Autorka: Soňa Chlebníčanová, SZŠ Zaježová (CEEV Živica)
Foto: Mirka Sliacka Photography

Ilustrácia: Monika Vužňáková

Zdroj: VODA - pracovné listy environmentálneho auditu pre MŠ, ŠŠ a 1. stupeň ZŠ

LÚKA MOJICH SNOV

- **CIEĽ:** Dieťa sa oboznámi s lúčnymi kvetmi a vytvorí z nich herbár. Dieťa vie, že pred zberom lúčnych kvetov je dôležité vedieť, ktoré rastliny môžeme zbierať, a že mu na to poslúži herbár, náučné knihy alebo rôzne mobilné aplikácie.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – leto
- **MIESTO:** školský dvor, lúka
- **POMÔCKY:** podložky na sedenie, vreckový atlas rastlín, mobilná aplikácia na poznávanie rastlín (napr. PlantNet), nožnice, papiere, kartičky lúčnych kvetov, váza s vodou, papiere s podložkami, kartóny, pastelky, lepiaca páska (ideálne tenká papierová), lis na rastliny
- **PRÍPRAVA:** Deti si vopred pripravlia vlastný zošitok, ktorý im poslúži ako herbár.

● POSTUP:

1. S deťmi sa vydáme na turistickú vychádzku do blízkeho okolia materskej školy. Naším cieľom bude neďaleká lúka.
2. Po príchode na lúku si všímame prostredie, v ktorom sa lúka nachádza – napr. pod zmiešaným lesom. Deti skúmajú a zisťujú, čo všetko môžu na takejto lúke nájsť, čo je pre ňu charakteristické.
3. Svoju pozornosť upriamime na mnoho druhov lúčnych rastlín. Skôr ako si povieme ich názvy, vyzveme deti, aby sa samy pokúsili vymyslieť pre ne meno (podľa vzhľadu a viditeľných znakov rastlín). Púpava sa tak môže stať slniečkom voňavým, žihľava páľivkou chľapatou ap.
4. Názvy rastlín následne vyhľadáme vo vreckovom atlase rastlín alebo v mobilnej aplikácii na poznávanie rastlín. Deti nájdu rastlinu podľa vzhľadu, s prečítaním názvu im pomôžeme.

LÚKA MOJICH SNOV

5. S deťmi vedíme rozhovor o chránených, liečivých a jedovatých rastlinách. Ktoré môžeme zbierať?
6. Pred odchodom z lúky si môžu deti, ktoré majú záujem, natrhať pár lúčnych kvietkov. Niektoré pôjdu odtrhnúť ľahko, na iné bude treba použiť nožnice. Deti vedíme k tomu, aby nevytrhávali rastliny aj s koreňom.
7. V materskej škole spojíme natrhané kvety do jednej spoločnej kytice a dáme ju do vody.
8. Niekoľko čerstvo natrhaných kvetov si deti môžu nalepiť na papier – ukážeme im spôsob, ako stonky zastrihnúť a nalepia. Práce detí môžeme potom vystaviť v altánku alebo na školskom dvore.
9. Niektoré kvety vylisujeme a o pár dní ich vlepíme do herbárov. Všimame si rozdiel medzi čerstvými nalepenými kvetmi a kvetmi vylisovanými.

LÚKA MOJICH SNOV

Obmeny a rozšírenia:

- Deti oboznámime so stavbou tela rastlín.
- Na lúke alebo v školskej záhrade vyhľadáme liečivé rastliny (skorocel, púpavu, materinu dúšku, žihľavu...) a nazbierame si z nich na čaj.
- Deti naučíme pliesť venčeky z púpavy.
- Predškoláci môžu do svojich herbárov napísať názov rastliny veľkými tlačnými písmenami (podľa vzoru).

Autorka: Mária Parobeková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography a archív MŠ

NAŠE STROMY

- **CIEĽ:** Dieťa porovná rôzne druhy listov. Dieťa spočíta, koľko druhov listov (listnatých stromov) je v školskej záhrade.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jeseň
- **MIESTO:** školský dvor
- **POMÔCKY:** vopred nazbierané listy rôznych druhov stromov, deky, drevené rámy, encyklopédia

● POSTUP:

1. Deťom ukážeme listy, ktoré sme nazbierali v okolí nášho domu alebo cestou do práce. Spoločne pozorujeme, v čom sú podobné a v čom sú iné (tvar listov, ich okraje, zloženie listov ap.).
2. Deti vyzveme, aby skúsili odhadnúť, koľko druhov listnatých stromov rastie v záhrade našej materskej školy. Následne im dáme úlohu – prejsť sa po školskej záhrade a pozbierať rôzne druhy listov.
3. Nazbierané listy deti poukladajú na deku. Na druhú podložku si rozmiestnime prázdne drevené rámy. Deti pozorujú a porovnávajú vzhľad listov a potom ich podľa tvaru triedia do rámov. Všímajú si na listoch rôzne detaily, ktoré si predtým nevšimli.
4. Rámy spoločne spočítame a zistíme, koľko druhov stromov sa nám v našej záhrade podarilo objaviť.
5. Ak deti vedia určiť stromy, z ktorých listy pochádzajú, môžu ich pomenovať. Ak niektorý strom nepoznajú, vyhľadáme ho v encyklopédii.

NAŠE STROMY

NAŠE STROMY

Obmeny a rozšírenia:

- Listy ponúkajú veľa nápadov na ďalšie aktivity. Môžeme do nich skrývať rôzne predmety, skákať do hromady lístia, tvoriť z nich lampášiky alebo venček.
- Do aktivít môžeme vtiahnuť aj rodičov – určite ich poteší výroba ružičiek z javorových listov, ktoré si prinesú domov z rodičovského stretnutia :). Postup nájdete po kliknutí na [fb Zelená Škola](#).

Autorka: Katarína Kuťková, MŠ Prof. Sáru 3, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

ZÁHRADNÉ PRETEKY

- **CIEĽ:** Dieťa určí a porovná dreviny na školskom dvore.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jeseň
- **MIESTO:** školský dvor so stromami alebo park
- **POMÔCKY:** 4 košíky naplnené prírodninami (napr. listy javora, listy jablone, jablká, konáriky smreka, konáriky borovice, šišky, konáriky kříka, kamienky...)

- **POSTUP:**

1. Deti rozdelíme do 4 družstiev. Každé družstvo dostane košík s rovnakým počtom prírodnín.
2. Rozprávame sa, čo všetko máme na školskom dvore, aké stromy a kríky a čo na nich rastie. Ukážeme si, čo máme v košíku. Zisťujeme, z ktorého je to stromu alebo miesta na školskom dvore a kam by sme to mohli umiestniť, napr. list lipy pod lipu, jablko pod jabloň ap.
3. Úlohou detí bude vrátiť prírodniny na pôvodné miesto. Podarí sa nám vrátiť všetky „domov“?
4. Na zvolený signál sa deti z každého družstva rozbehnú s jednou prírodninou z košíka a položia ho na správne miesto. Ďalšie dieťa môže vyštartovať až po návrate prvého. Takto postupne rozmiestnime všetky prírodniny.

ZÁHRADNÉ PRETEKY

Obmeny a rozšírenia:

- Deťom dáme rôzne listy alebo plody na víkend domov, aby pohľadali vo svojom okolí, k akému stromu patria.

Autorka: Iveta Snopková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

HRÁME SA S TIEŇOM

- **CIEĽ:** Dieťa identifikuje zdroj svetla. Dieťa skúma tvorbu tieňa.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** celoročne
- **MIESTO:** školský dvor – zatravnená časť i betónová/asfaltová plocha
- **POMÔCKY:** podložky na ležanie (ak je vhodné počasie), slnečné okuliare, kriedy, výkresy, ceruzky, farbičky, geometrické telesá

● POSTUP:

1. S deťmi vyjdeme do školskej záhrady a diskutujeme o tom, ako je možné, že je vonku svetlo. Keď deti identifikujú ako zdroj svetla slnko, spýtame sa, čo nám ešte slnko okrem svetla dáva. Je to teplo.
2. Ak počasie dovoľuje, ľahneme si spolu na podložky do trávy, nasadíme si slnečné okuliare a chvíľu pozorujeme oblohu. (Ak je chladnejšie, oblohu pozorujeme postojacky.) Deti upozorníme, že priamo do slnka sa nikdy nepozierame, ani cez slnečné okuliare. Na chvíľu zavrieme oči a vnímame teplo, ktorým nás slnko hreje.
3. Premiestníme sa za budovu materskej školy, kde je voľná betónová/asfaltová plocha. Deti vytvoria dvojice, v ktorých sa zahrajú s tieňom. Jeden z dvojice sa zahrá na sochu a zaujme určitý postoj, druhý sa pokúsi obkresliť jeho tieň.
4. Následne sa druhé dieťa pokúsi zaujať ten istý postoj tak, aby jeho tieň prekryl nakreslený tieň kamaráta.
5. Presunieme sa k stolom v školskej záhrade. Každé dieťa si zoberie jedno geometrické teleso, výkres a ceruzku.

HRÁME SA S TIEŇOM

6. Deti sa pokúsia umiestniť geometrické telesá tak, aby vrhali na výkres tieň. Ten obkresľujú, potom ho dotvárajú pastelkami podľa svojich predstáv.
7. Na záver si zhotovené obrázky pripneme štipkami na špagát a vytvoríme výstavku.

HRÁME SA S TIEŇOM

Obmeny a rozšírenia:

- Deti sa vo dvojiciach rozostúpia na školskom dvore. Jeden z dvojice sa pokúša skočiť na tieň svojho kamaráta. Ten sa vyhýba tak, aby sa to nepodarilo. Po chvíli si úlohy vymenia.
- Deti obkresľujú tieň figúrok zvieratiek alebo známych rozprávkových postáv.
- Nakreslené tieň detí dokreslíme kriedami podľa fantázie (pridajme im meč, krídla, korunu...).
- Zopakujme si názvy mesiacov. V tých, v ktorých sa nachádza „r“ by sme nemali sedieť ani ležať na zemi.

Autorka: Zuzana Kováčová, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

ZMYSLY V PRÍRODE

- **CIEĽ:** Dieťa vyhľadá na základe zraku, hmatu a čuchu prírodniny podľa stanoveného kritéria.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – jeseň
- **MIESTO:** školský dvor alebo okolité prírodné prostredie
- **POMÔCKY:** 80 – 100 cm papierové pásy s rôznymi označeniami

● POSTUP:

1. Moje oko, tvoje oko, otvoríme ich naširoko

Na stôl alebo na lavičku rozložíme dlhé pásy papiera, ktoré sú na konci farebne odlíšené. Úlohou detí bude vyhľadávať v okolí prírodniny a určovať, či majú danú farbu. Ak áno, prírodninu položia na papier. Ktoré farby nenašli?

2. Moje prsty, tvoje prsty, ukážeš mi, čo máš v hrsti?

Na stôl alebo na lavičku rozložíme dlhé pásy papiera, ktoré sú na konci označené podľa kvality povrchu (hladký – drsný – pichľavý). Úlohou detí bude vyhľadávať v okolí prírodniny a zisťovať, akú majú vlastnosť. Rôznorodé povrchy priradia na papier.

3. Ach tie nosy, voňajú tu čosi

Na stôl alebo na lavičku rozložíme dlhé pásy papiera, ktoré sú na konci odlíšené piktogramom (voňavé – bez pachu). Úlohou detí bude vyhľadávať v okolí prírodniny a rozhodovať, či majú danú vlastnosť („voňajú“ – napr. kvet, ihličie, pôda...; „sú bez vône“ – napr. kameň, konár...).

ZMYSLY V PRÍRODE

Obmeny a rozšírenia:

- Vyskúšajme si aj opačný postup: k prírodnine priradíme farbu z nášho okolia, napr. k zafarbenému listu farebné papiere.
- Priradíme prírodniny podľa farieb na koleso s farbami. Deti môžeme motivovať aj obrázkami živočíchov, ku ktorým priradia prírodniny rovnakej alebo podobnej farby.
- Prejdime sa po školskom dvore a poznávajme ho svojimi zmyslami – dotýkajme sa stromov a zisťujeme, aká je ich kôra, pomenúvajte farby listov alebo kvetov, zisťujeme, kde to najviac vonia...

Autorka: Alena Kizeková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

GAŠTANOŽRÚT A ORECHOŽRÚT

- **CIEĽ:** Dieťa triedi prírodniny podľa identifikovaných znakov a porovnáva ich podľa dohodnutého pravidla.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jeseň
- **MIESTO:** školský dvor
- **POMÔCKY:** staré vyradené pančuchy rôznych dĺžok (ako oči môžeme použiť gombíky), väčší košík, gaštany, orechy, 2 rovnaké košíky
- **PRÍPRAVA:** Deti vyzveme, aby vo svojom okolí pohľadali gaštany a orechy, ktoré prinesú do materskej školy.

● POSTUP:

1. Vo väčšom košíku zmiešame gaštany s orechmi. Deti porovnávajú ich povrch (drsňý – hladký) a triedia ich do 2 košíkov.
2. Ukážeme deťom pančuchy, ktoré predstavíme ako hladné hady. Pozveme deti, aby ich nakímili len jedným druhom prírodnín. Pred úplným naplnením urobíme na konci uzlík, aby prírodniny nevypadli.
3. Hady položíme vedľa seba a deti ich porovnávajú. Všímajú si ich dĺžku a šírku, určujú, ktorý je najdlhší, najkratší...
4. Deti uchopia dlhšieho a kratšieho hada a odhadom ich v rukách vážia. Určujú, ktorý je ťažký a ktorý ľahký.

GAŠTANOŽRÚT A ORECHOŽRÚT

GAŠTANOŽRÚT A ORECHOŽRÚT

Obmeny a rozšírenia:

- Deti jeden košík naplnia listami, druhý gaštanmi. S košíkmi v rukách upažia a odhadom vyjadrujú ich váhu slovom „ťažký“ alebo „ľahký“.
- Deťom pri poznávaní povrchu gaštanov a orechov prekryjeme oči, aby zapojili najmä hmat.
- Botanický názov divého gaštana je pagaštan konský. Deťom uvedieme aj tento názov a na porovnanie im ukážeme jedlý gaštan. V čom sa líšia? Poprosíme pani kuchárky, aby nám pár gaštanov pripravili :).

Autorka: Alena Kizeková, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

AKO ĎALEKO ZALETÍM?

- **CIEĽ:** Dieťa odmeria vzdialenosť krokováním i pomocou zvolenej jednotky (drevená tyč).

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – leto
- **MIESTO:** školský dvor s rozkvitajúcimi trávami, kvetmi, kríkmi, stromami...
- **POMÔCKY:** obrázky (príp. trojrozmerné modely) 3 druhov hmyzu – lienka, včela, motýľ, 2 rôzne dlhé drevené tyče (cca 1 meter a 1,5 metra), záznamový hárok, fixky

● POSTUP:

1. Vyjdeme s deťmi na školskú záhradu a spoločne sa rozprávajme o tom, aký druh hmyzu sa nachádza v našej školskej záhrade. Diskutujeme, prečo na náš školský dvor prilietajú motýle, včely, lienky a iný hmyz. Čo ich láka? Čím sa živia? (Nektárom z kvetov, voškami...)
2. Do trávy rozložíme obrázky (3D modely) včely, lienky a motýľa tak, aby boli v určitej vzdialenosti od kvetov, ovocných stromov a kríkov, napr. včelu položíme pred púpavu, motýľa pred zakvitnutý orgován, lienku pred kvitnúcu jablňu...
3. Deti rozdelíme pomocou losovania farebných štipcov na tri skupiny. Deti si určia vedúceho skupiny.
4. Úlohou detí v skupinách bude vymyslieť, ako by porovnali vzdialenosti, ktoré musí hmyz prekonať na ceste za potravou. Kto podľa nich musí preletieť najdlhšiu vzdialenosť?
5. Po porade v skupinách a spoločnom brainstormingu si vysvetlíme, ako možno odmerať vzdialenosť pomocou krokovania. Každé dieťa v skupine odkrokuje vzdialenosť a počet krokov zaznamená do záznamového hárka svojej skupiny (číslom alebo bodkami).

AKO ĎALEKO ZALETÍM?

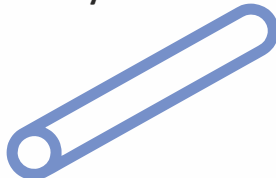
6. Následne deťom ukážme drevené tyče a pýtajme sa, či by sme vedeli pomocou nich odmerať vzdialenosť. Spoločne si ukážme, ako postupovať. Deti postupne merajú vzdialenosť najprv kratšou tyčou a potom dlhšou tyčou. Deti opäť svoje zistenia zapíšu do záznamového hárka a porovnajú si merania medzi skupinami.
7. Deti určia hmyz, ktorý musí v našej úlohe preletieť za potravou najdlhšiu vzdialenosť.

Autorka: Zuzana Kováčová, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: Mirka Sliacka Photography

AKO DĎALEKO ZALETÍM?

Pracovný list

Meno dieťaťa	Počet krokov	Meranie s tyčou
		

GAŠTANKY, KAMIENKY, ŠIŠKY

- **CIEĽ:** Dieťa približne nakreslí geometrické tvary trojuholník, kruh, štvorec, obdĺžnik.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jeseň (prip. celoročne s vynechaním gaštanov)
- **MIESTO:** školský dvor s betónovou/asfaltovou plochou
- **POMÔCKY:** farebné kriedy, prírodniny – gaštany, šišky, kamienky, listy, konáriky
- **PRÍPRAVA:** Deti v triede zoznámime s geometrickými tvarmi.

● POSTUP:

1. Na úvodnú motiváciu deťom zarecitujem básničku:

*Kotúľam sa sem i tam,
okružle ja telo mám.
Moje očka krásne svietia,
Nakresliť ma vie aj dieťa.*

*Mám tri strany a tri rohy,
ale nemám žiadne nohy,
pospájam vždy tie tri čiary,
nechcú ostať nikdy samy.*

*Rovnaké mám všetky strany,
poobzeraj si ich s nami,
keď rovnakú dĺžku majú,
tak sa nikdy nehádajú.*

2. Deti znázorňujú geometrické tvary „kreslením“ do vzduchu, dbáme na to, aby išlo o pohyby celých rúk (uvoľnenie ramenného kĺbu).

3. Na zem farebnými kriedami nakreslíme niekoľko geometrických tvarov rôznych veľkostí. Kreslíme kruhy, trojuholníky, štvorce a obdĺžniky, pričom niektoré časti (strany) necháme nedotiahnuté.
4. Deti dotvoria tvary pomocou prírodnín (gaštany, šišky, kamienky, listy, konáriky...). Spoločne sa prejdú a zhodnotia svoje práce.

Obmeny a rozšírenia:

- So staršími deťmi tvorme geometrické tvary čisto z prírodnín, bez nakreslených častí.
- Spočítajme, koľko sme vytvorili trojuholníkov, koľko kruhov, štvorcov, obdĺžnikov.
- Hľadáme geometrické tvary okolo seba: Aký tvar má otvor pre vtáčika na búde? Aký tvar má okno na budove? Nájdeme niekde trojuholník?

Autorka: Denisa Rovná, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica

Foto: Alžbeta Rábely

PLÁVA LOĎ

- **CIEĽ:** Dieťa vie vyhľadať na základe zrakového a zvukového signálu príslušný geometrický tvar.

- **ROČNÉ OBDOBIE:** jar – jeseň
- **MIESTO:** školský dvor, park
- **POMÔCKY:** kriedy alebo papierová lepiaca páska, geometrické tvary vystrihnuté z kartónu
- **PRÍPRAVA:** Deti sa v triede zoznámia s geometrickými tvarmi.

- **POSTUP:**

1. Na chodník nakreslíme kruh, štvorec a trojuholník – z každého tvaru toľko, koľko detí je v daný deň v triede.
2. Vysvetlíme si pravidlá: Keď povieme „pláva loď“, deti sa spýtajú, koho vezie, a vykonajú pokyn podľa odpovede.
3. Povieme: „Pláva loď.“

Deti sa pýtajú: „Koho vezie?“

My: „Vezie deti, ktoré vedia nájsť kruhový tvar a postaví sa naň.“ V ruke držíme kruh vystrihnutý z kartónu tak, aby naň deti videli.

Deti hľadajú kruhy na chodníku. Usmerňujeme ich a kontrolujeme, či našli všetci správne.

My: „Pláva loď.“

Deti: „Koho nám vezie?“

My: „Vezie deti, ktoré vedia nájsť štvorcový (trojuholníkový) tvar.“ Príslušný tvar držíme v ruke.

Deti hľadajú tvary na chodníku. Usmerňujeme ich a kontrolujeme, či našli všetci správne.

Obmeny a rozšírenia:

- Deti stoja v niektorom z geometrických tvarov. Bez slova im ukážeme iný geometrický tvar a deti sa premiestnia. Pravidlom je, aby to bolo bez slov a bez strkania.
- Zavoláme: „Z lode vystupujú deti, ktoré vedia nájsť kruhový tvar!“ Kartónovú predlohu geometrického tvaru už deťom neukazujeme.
- Starším deťom doplníme medzi tri tvary aj obdĺžnik. Hráme hru na spôsob hry „Stoličky“ – postupne škrtať tvary a postaviť sa na ten správny je stále zložitejšie...
- Nakreslíme cestičku vedúcu ku geometrickým tvarom – deti po nej prechádzajú na kolobežke alebo na bicykli, menšie deti môžu po nej prechádzať pešo.
- Ak hru hráme na jeseň, deti pozametajú (pohrabú) napadané lístie tak, aby ním nakreslené geometrické tvary vyplnili – vyfarbia ich lístím. Menšie deti môžu do geometrických tvarov nosiť šišky, gaštany ap.

Autorka: Gabika Štrbová, MŠ Na Starej tehelni 7, Banská Bystrica
Foto: archív MŠ, Mirka Sliacka Photography

VTÁČÍ DEŇ

- CIEĽ: Dieťa si uvedomí rôznorodé životné potreby vtákov v našej záhrade. Dieťa spozná niektoré druhy vtákov a ich spôsob života.

(ukážka výučbového programu)

ZATANCUJ SI
POD STROMOM

ČO JE TO
VTÁK?

KDE
HNIEZDIA
VTÁKY?

POSTAVME
SI HNIEZDO

VAJÍČKOVÝ
DETEKTÍV

ČO JE TO VTÁK?

● **ROČNÉ OBDOBIE:** jar

● **MIESTO:** školský dvor

● **POMÔCKY:** prírodniny – staré hniezdo, pierka, vajíčko, semienka (zrno, slnečnica...), mach, konár; preparované časti z uhyнутých vtákov (zobák, pazúr, vtáčia kosť) – dajú sa vytvoriť aj napodobeniny zo sadry; plachta; aplikácia Birdnet; nahrávky spevu vtáčikov, ktoré žijú v našej záhrade (drozd, sýkorka, pinka, vrabec, straka, kukučka) – nájdeme ich napr. na stránke <http://dobrovodsky.info/vtaky> alebo <https://snaturou2000.sk/zivocichy>, odkiaľ si ich môžeme stiahnuť do telefónu

● **POSTUP:**

1. Na úvod sa zahráme na sťahovanie vtákov. Vyzveme deti, aby prebehli určenú trasu po záhrade, pričom môžu mávať rukami ako rôzne druhy vtákov (malé pohyby – vrabec, veľké pohyby – orol ap.).
2. Pod plachtu ukryjeme rôzne prírodniny a časti z vtákov (alebo sadrové odliatky). Deti si po jednom vyberajú predmety a snažia sa vysvetliť, aký majú súvis s vtákom. Takouto formou si postupne spoločne definujeme, čo je vták (lieta, má ľahké kosti, znáša vajcia, má na tele perie...).
3. Deťom dáme úlohu, aby vo vymedzenom čase našli v záhrade niečo, čo súvisí s vtákmi (pobytové znaky). Možno to bude pierko, možno ozobaná šiška. Čo nájdeme, pozorujeme a po chvíli vrátíme späť do prírody.
3. Započúvame sa do spevu vtákov z nahrávky. Niektoré z nich sa pokúsime napodobniť. Počúvame zvuky v záhrade – nespieva teraz náhodou niektorý z „našich“ vtákov? (Môžeme si pomôcť aplikáciu Birdnet.)

ČO JE TO VTÁK?

KDE HNIEZDIA VTÁKY?

● **ROČNÉ OBDOBIE:** jar

● **MIESTO:** školský dvor

● **POMÔCKY:** špagát, štipce, obrázky vtáčikov, obrázky typov vtáčích hniezd a vtáčích vajíčok (na obrázkoch máme belorítku, sýkorku, straku, bociana, vrabca, drozda a kukučku)

● **POSTUP:**

1. Čo robia vtáčiky na jar? S deťmi vedíme rozhovor a smerujeme ho k téme hniezdenia vtákov. Vysvetlíme si, že hniezdo využívajú vtáky len na obdobie, kedy sedia na vajíčkach, potom sa v ňom už nezdržiavajú. Každý vták potrebuje na hniezdenie iné podmienky, preto je dôležité, aby sme mali v záhrade kríky, stromy (aj tie staré), vysokú trávu, skaly a na okná nedávali zábrany proti hniezdeniu (ak máme obavy zo znečistenia, umiestnime pod hniezda podložky).
2. Deti priradujú obrázky vtákov k hniezdam a vajíčkam. Obrázky sú prichytené na špagáte napnutom medzi stromami. Nájdu medzi obrázkami omyl? (Je ním kukučka, ktorá si hniezda nestavia.)

POSTAVME SI HNIEZDO

● **ROČNÉ OBDOBIE:** jar

● **MIESTO:** školský dvor

● **POMÔCKY:** blato, obrus, rukavice, voda v rozprašovači, predpripravené drevené časti búdky, náradie (skrutkovač, brúsny papier na otvor, píla, kladivo, klinec...)

● **POSTUP:**

1. Deti sa zahrajú na vtáčky. Rozdelíme ich do 3 skupín:

1. skupina budú belorítky a ich úlohou bude vytvoriť hniezdo formovaním malých guľôčok z mokrého blata. Pokúsia sa napodobniť belorítky, ktoré v zobáčku nosia blato a kúsok po kúsku ho spolu priliepajú na okenný roh.

2. skupina budú sýkorky. Tie hniezdia v starých stro-moch s dutinami. Ak také na pozemku nemáme, spolu s deťmi im vyrobíme vtáčiu búdku. Pri výrobe si povie-me o dôležitosti vletového otvoru, veľkosti búdky, zároveň deti vedieme k získavaniu zručností pri narába-ní s náčiním.

3. skupina budú drozdy. Ich úlohou bude nazbierať na záhrade prírodný materiál, ktorý využívajú drozdy na stavbu svojho hniezda (konáriky, mach, suchú trávku, listy) a vytvoriť z neho hniezdo.

2. Vyrobené hniezda porovnáme s tými na obrázkoch (predchádzajúca aktivita) a vystavíme ich. Vtáčiu búdku umiestnime na strom.

POSTAVME SI HNIEZDO

VAJÍČKOVÝ DETEKTÍV

● **ROČNÉ OBDOBIE:** jar

● **MIESTO:** školský dvor

● **POMÔCKY:** zafarbené vyfúknuté vajíčka – škvrnité, biele, modré (najlepšie je zafarbiť ich suchým pastelom), kartón na vajíčka

● **POSTUP:**

1. Vajíčka vopred poskrývame. Deťom povieme, že vo vymedzenom priestore sú vajíčka, ktoré treba pohľadať. Poskytneme im dosť času, aby mohli vajíčka nájsť.
2. Keď sa všetci opäť spolu stretneme, pýtame sa, ktoré vajíčka sa deťom hľadali ľahko a ktoré ťažšie. Rozprávame sa o tom, prečo sú niektoré vajíčka sfarbené. (Maskovaním sú chránené pred predátormi.)

ZATANCUJ SI POD STROMOM

● **ROČNÉ OBDOBIE:** jar

● **MIESTO:** školský dvor

● **POMÔCKY:** nahrávka piesne
Ako strom od skupiny Fantalýro
(<https://www.youtube.com/watch?v=GfLbMR65gMo>)

● **POSTUP:**

1. Deti si pod stromom zatancujú podľa jednoduchej choreografie: Pochytajú sa do kruhu okolo stromu a v rytme piesne okolo neho kráčajú. Na text piesne ukazujú jednoduché figúry – rast stromu, mávanie krídel...
2. Po tančeku spoločne rozmýšľame, za čo všetko sme vtákom vďační (chytajú hmyz, rozsievajú po krajine niektoré semienka, krásne spievajú...).

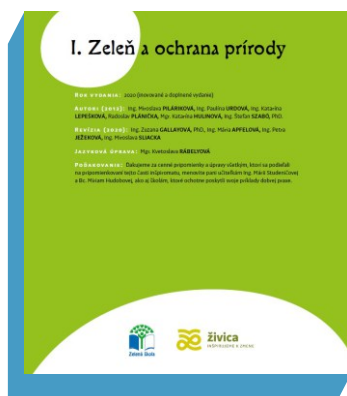
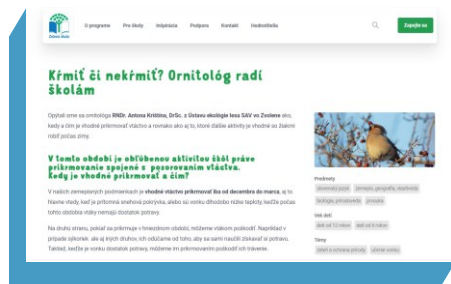
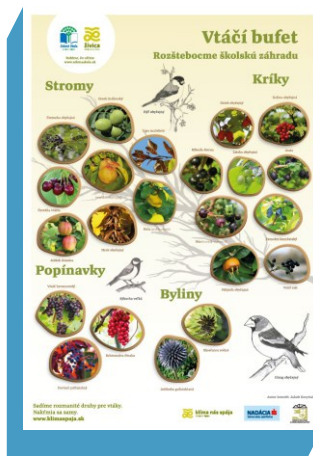
ZATANCUJ SI POD STROMOM

Tipy k téme:

- Vysadíme si kríky, ktoré budú slúžiť ako úkryt a potrava vtáctvu: https://zelenaskola.sk/wp-content/uploads/2021/05/plagat-vtaci_bufet-a3-2021.pdf
- Ako správne prikrmovať? <https://zelenaskola.sk/tipyzs/krmit-ci-nekrmit-ornitolog-radi-skolam/>
- Aké podmienky potrebujú vtáky na školskom dvore? Nájdete v našom inšpiromate **Zeleň a ochrana prírody** na stranách 15 – 19.

Autorka: Andrea Balážová, MŠ Komenského 13, Liptovský Mikuláš

Foto: Mirka Sliacka Photography

**HURÁ VON,
ŠKÔLKARI!**